

Razmjena mišljenja s pomoćnikom ministrice obrazovanja, gospodinom Vladom Prskalom

Kratka kronologija suradnje s Ministarstvom:

- *KDV 20. veljače 2018. upućuje ministrici Divjak pismo u kojem upozorava na neriješena pitanja glede statusa njemačkog jezika u cijeloj obrazovnoj piramidi*
- *Nakon višestrukih upita prijem predsjednice KDV-a kod pomoćnika ministrice Vlade Prskala 07. svibnja 2018. Pomoćnik upozoren na žurnost postupanja s obzirom na to da je upisno razdoblje već u tijeku. Traženo očitovanje Ministarstva.*
- *Pisano očitovanje kao prilog maila pomoćnika Prskala dolazi tek 07. lipnja 2018.*
- *Predsjednica KDV-a odgovara daljnjim pitanjima i zamolbom za konkretizacijom pojedinih informacija putem maila 20. lipnja 2018.*

U nastavku teksta crni dijelovi teksta su očitovanje koje je dobiveno od pomoćnika ministrice, a crvenim slovima su u samo očitovanje uključena daljnja pitanja i mišljenje KDV-a.

1. U potpunosti smo suglasni s Vama u dijelu u kojem ističete višejezičnu kompetenciju kao ključan obrazovni ishod.

Držimo da se naš obrazovni sustav kao rijetko koji europski može pohvaliti višedesetljetnom tradicijom kvalitetnoga poučavanja jezika, osobito od 90-ih godina kada su naši stručnjaci na temelju rezultata istraživanja među prvima u Europi uveli program ranoga učenja stranog jezika.

Sve to nas obvezuje da s posebnom ozbiljnošću, kako i sami naglašavate, pristupimo kvalitetnoj artikulaciji učenja stranih jezika, osobito u dijelovima obrazovne vertikale koji su posebno osjetljivi na početak ili nastavak učenja jezika kao i na odabir novoga jezika.

Ako je Ministarstvo suglasno s ovim strateškim obrazovnim ciljem, kao što je uvedeno navedeno, koje konkretne korake poduzima i/ili će poduzimati i u kojim rokovima za ostvarivanje cilja višejezične kompetencije u hrvatskih učenika, građana EU? Ta bi nam informacija bila izuzetno bitna kako bismo aktivnosti naše strukovne udruge mogli uskladiti s mjerama Ministarstva te ostvariti veći sinergijski učinak. U Hrvatskom društvu učitelja i profesora njemačkog jezika (u nastavku teksta KDV) uvijek vrlo transparentno i jasno navodimo što smo u kojem razdoblju u tom smislu poduzeli. Najnoviji velik projekt bili su informativni skupovi te izrada brošure *Njemački otvara mnoga vrata* s ciljem osvještavanja o potrebi razvoja višejezične kompetencije kod roditelja, učenika, stručno pedagoških službi unutar škola, ravnatelja, a i samih nastavnika. Također smo se pridružili kao partner projektu *Višejezičnost kao resurs* kojeg su glavni nositelji bili Hrvatski studiji te ponudili ekspertizu na području metodike i didaktike višejezičnosti i održali nekoliko radionica s konkretnim prijedlozima uvođenja višejezičnog pristupa u nastavu stranih jezika. **Dakle, lijepo molimo konkretne podatke o tome što je Ministarstvo spremno poduzeti u vidu osiguranja uvjeta za ostvarivanje obrazovnog ishoda višejezične kompetencije.**

2. Kada je u pitanju organizacija učenja stranog jezika u osnovnoj školi, moramo napomenuti da se pitanje upisne problematike, odabira prvoga stranog jezika te raznolikosti ponude stranih jezika rješavaju na organizacijskoj razini, u okviru škole i to sukladno interesima djece i roditelja, ali i kadrovskim mogućnostima.

Ministarstvo će podržati svaku inicijativu vezano za aktiviranje potencijala učitelja i nastavnika koji imaju potrebne kvalifikacije i kompetencije za poučavanje stranoga jezika stečene u okviru dvopredmetnoga studija, a koje nisu (ili nisu u potpunosti) aktivirane jer isti učitelj ili nastavnik izvodi nastavu iz nekoga drugog nastavnog predmeta.

Zamolba našeg Društva upućena Ministarstvu još u veljači ove godine za podržavanjem takve inicijative u skladu s uvjetima na pojedinim školama bila je vrlo konkretna. Ljubazno smo molili da se u škole tijekom pripreme za upisno razdoblje uputi pismo preporuke u kojem bi Ministarstvo skrenulo pozornost ravnatelja i upisnih povjerenstava na potrebu za davanjem posebne pozornosti odabiru stranog jezika. Međutim, nismo dobili povratnu informaciju o tome je li takvo pismo upućeno školama, a ono bi zasigurno omogućilo barem mali pomak. Ravnatelji i stručne službe još uvijek imaju problema s tumačenjem odredaba o minimalnom broju učenika u skupinama za nastavu stranih jezika te o čimbenicima koji se odražavaju na mogućnost formiranja skupina. To je samo jedan od tehničkih problema koji bi se jednoznačnim naptukom od strane Ministarstva mogao otkloniti, da ne govorimo o poticanju pojedinih škola da nanovo razmotre svoje ljudske i prostorne resurse te raspodjelu satnice kako bi se pronašla mogućnost ponude većeg broja stranih jezika već od prvog razreda. Druga tehničko organizacijska okolnost koja ne ide u prilog drugoga stranog jezika jest činjenica da se nastava tog predmeta često održava u suprotnoj smjeni što dodatno demotivira učenike za odabir tog predmeta. **Smatramo da ima dovoljno prostora za konkretna pojašnjenja i organizacijske prijedloge od strane Ministarstva koji bi osigurali barem male pomake u korist višejezične ponude na razini svake škole.**

Dakako, preduvjet za aktiviranje takva potencijala bio bi iskazani interes učenika i roditelja, raspoloživi kapacitet u satnici učitelja ili mogućnost da dio njegovih obveza preuzme drugi učitelj te mogućnost da učenik u okviru upisnoga područja može nastaviti učenje istoga jezika (primjerice, postojanje na lokalnoj razini – npr. u okviru iste gradske četvrti, grada ili druge odgovarajuće sredine – srednje škole u kojoj učenik može nastaviti učiti isti jezik ili postojanje vrtića u kojem se izvodi program ranoga učenja jezika).

Glede koordinacije i umrežavanja na lokalnoj razini, konkretno u gradu Zagrebu KDV se u više navrata obraćao Gradskom uredu za obrazovanje, a u ožujku i samom gradonačelniku Bandiću s prijedlogom da se načini „plan grada“ s mrežom vrtića i škola iz kojeg bi se jasno vidjelo u kojoj se gradskoj četvrti u kojem vrtiću nudi rano učenje njemačkog jezika i kojoj školi djeca iz tog vrtića gravitiraju kako bi se osigurala vertikalna protočnost učenika i nastavak učenja jezika. Nažalost iz ureda gradonačelnika nismo do sada dobili nikakvu povratnu informaciju, a u Gradskom uredu se također nisu poduzeli predloženi koraci. **Takvo stanje je neprihvatljivo kad se zna da potencijali i resursi postoje te da bi dovoljno bilo samo malo dodatnog truda za njihovo umrežavanje i postizanje daleko boljih rezultata od onog što je sada prisutno u školskoj praksi.**

3. Što se tiče prijedloga da se promijeni status drugoga stranog jezika od 4. razreda osnovne škole iz izbornoga u obvezni predmet, slažemo se s Vama da bi to bio bitan iskorak u ostvarivanju cilja stjecanja višejezične kompetencije. Takva je izmjena statusa predmeta moguća u okviru kurikularne reforme, koja je, kao što znate u tijeku i na kojoj radi i niz stručnjaka praktičara kojima ćemo proslijediti Vaš prijedlog koji iznosite u ime Hrvatskoga društva učitelja i profesora njemačkog jezika.

Izuzetno nas veseli i ohrabruje Vaša konstatacija da je izmjena statusa drugoga stranog jezika iz izbornoga u obvezni predmet moguća u sklopu kurikularne reforme. Osobito stoga što smo od početka navedene reforme na sve naše upite dobivali odgovor da se reforma bavi izmjenom sadržaja, ali ne i statusa predmeta. **Stoga bismo Vas najljubaznije molili da nas konkretno obavijestite kome je upućen prijedlog za izmjenu statusa predmeta i koje su zakonske i druge pretpostavke koje će Ministarstvo osigurati da bi do takve izmjene doista i došlo. Bitno je naravno znati i u kojem razdoblju bi mogla stupiti na snagu takva izmjena. Na primjeru uvođenja informatike kao obveznog predmeta Ministarstvo je pokazalo da se relativno brzo mogu provesti bitne izmjene kad je određeni predmet definiran kao prioritet stoga se najiskrenije nadamo da će se na jednak način postupiti i u slučaju dvaju obveznih stranih jezika.**

Što se tiče upisa u I. razred srednje škole, dužni smo naglasiti da su za odabir stranog jezika dane jasne upute u objavljenoj publikaciji „Prijave i upisi kandidata u srednje škole za školsku godinu 2018./2019. – Idemo u srednju!“ .

Naime, prilikom prijave pojedinoga programa obrazovanja potrebno je odabrati prvi i drugi strani jezik i izborne predmete između ponuđenih stranih jezika i izbornih predmeta koji se u srednjoj školi predaju.

Odabirom prvoga stranoga jezika, **znanje toga stranoga jezika** postaje preduvjet za odabrani program obrazovanja.

Preduvjet se smatra ispunjenim ako je kandidat u osnovnoj školi učio taj strani jezik najmanje četiri godine ili ako na dodatnoj provjeri u srednjoj školi dokaže poznavanje toga stranoga jezika.

Odabir stranih jezika i izbornih predmeta ni na koji način ne utječe na rangiranje po prijavljenim programima obrazovanja odnosno na poredak kandidata na ljestvicama poretka. Nadalje, odredbom članka 4. Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole (Narodne novine, broj 49/2015 i 47/2017) precizno je propisana mogućnost odabira prvoga stranog jezika učenika u srednjoj školi:

(1) Kandidat koji u osnovnoj školi nije učio određeni strani jezik može prilikom prijave programa obrazovanja odabrati učenje toga stranog jezika kao prvoga stranog jezika uz uvjet da je na provjeri znanja utvrđena mogućnost učenja toga stranog jezika kao prvoga stranog jezika.

(2) Provjeru znanja iz stavka 1. ovoga članka provodi stručno povjerenstvo srednje škole u koju se kandidat upisuje, o čemu sastavlja zapisnik.

(3) Provjeru znanja iz stavka 1. ovoga članka kandidat polaže u jednoj školi i rezultati provjere vrijede za prijavu u druge škole koje uvjetuju znanje istoga stranog jezika.

Slijedom navedenoga, jezik koji se bira kao prvi strani jezik je nastavljajući, odnosno učenik ga je pohađao u osnovnoj školi ili je provjerom znanja utvrđena mogućnost učenja toga stranog jezika kao prvoga stranog jezika.

Što se tiče pohađanja drugog stranog jezika kao početničkoga iako ga je učenik učio u osnovnoj školi, moramo naglasiti da sukladno trenutnom zakonskom okviru ne postoji zapreka da učenici koji su učili neki strani jezik u osnovnoj školi odaberu učiti isti taj strani jezik kao početnički drugi strani jezik pa nastavno na navedeno ne postoji takva zapreka u odabiru stranoga jezika prilikom elektroničkih prijava u I. razred srednje škole.

Napominjemo da učenici kao česti razlog za odabir stranoga jezika kao početničkoga navode nedovoljno prethodno predznanje te da stoga nisu dovoljno samouvjereni da jezik dalje uče kao nastavljajući.

Međutim, nadamo se da će planiranim kurikularnim i posebno promjenama u načinu poučavanja poboljšati se i znanje i vještine učenika u učenju stranih jezika te pozitivno utjecati i na njihovo daljnje obrazovanje.

Kao što smo naglašavali u više prigoda, smatramo da omogućavanje sustavom online upisa i toleriranje odabira početnog učenja za drugi strani jezik koji učenici uče od osnovne škole predstavlja nedopustivi gubitak i neodgovorno trošenje resursa dijela proračuna namijenjenog obrazovanju te da bi se izmjenama i dopunama zakona ili podzakonskih akata (Pravilnika za upis) takva situacija mogla brzo izmijeniti. Kao što se provjerom znanja utvrđuju preduvjeti za odabir prvoga stranog jezika (iako ga učenik nije učio u osnovnoj školi) provjerom znanja bi se moglo utvrditi da li učenik uistinu unatoč pohađanju nastave drugoga stranog jezika tijekom osnovnoškolskog obrazovanja nema dovoljno predznanje za nastavak učenja tog jezika u srednjoj školi. Drugačijom organizacijom nastave (s naglašenom unutaršnjom diferencijacijom i individualnim pristupom) također bi se mogao kompenzirati nedostatak predznanje, što bi u svakom slučaju bilo prihvatljivije od prešutnog toleriranja nečijeg nerada iz osnovne škole i neučinkovitog trošenja državnih resursa.

Iskreno se nadamo da će u najkraćem mogućem roku doći do najavljenih kurikularnih izmjena koje će osigurati obvezno učenje dvaju stranih jezika u osnovnoj školi, čime će se pitanje o početničkom ili nastavljачkom učenju na srednjoškolskoj razini bit riješeno, a učenici će na srednjoškolskoj razini nastaviti razvijati stranojezične kompetencije u minimalno dva strana jezika čiji temelji su postavljeni u osnovnoj školi, a u nekim slučajevima već u vrtiću.

4. Strukovni kurikulum je dio cjelovite kvalifikacije koju uz njega čine i standard zanimanja te standard kvalifikacije.

To je dokument kojim se definira proces i uvjeti stjecanja kvalifikacija na razinama od 2 do 5 HKO-a.

Strukovnim kurikulumom stječu se ključne i strukovne kompetencije te definiraju pravila i načini kombiniranja skupova ishoda učenja s ciljem stjecanja kvalifikacije.

Standard zanimanja je popis svih poslova koje pojedinac obavlja u određenom zanimanju i popis kompetencija potrebnih za njihovo uspješno obavljanje.

Standard kvalifikacije je sadržaj i struktura određene kvalifikacije.

Uključuje sve podatke koji su potrebni za određivanje razine, obujma i profila kvalifikacije te podatke koji su potrebni za osiguravanje i unapređenje kvalitete standarda kvalifikacije.

Sastavni dio strukovnog kurikuluma je nastavni plan i program koji sadrži općeobrazovni dio i posebni strukovni dio koji se sastoji od obveznih strukovnih modula i izbornih strukovnih modula.

Drugi strani jezik može biti sastavni dio općeobrazovnog dijela strukovnog kurikuluma ili posebnog strukovnog dijela, ovisno o tome koje je ključne i strukovne kompetencije potrebno steći za uspješno obavljanje poslova u određenom zanimanju.

Kada je u pitanju učenje stranih jezika u sustavu strukovnoga obrazovanja valja naglasiti da u okviru školskoga kurikulumu u strukovnim školama i to u općeobrazovnom dijelu postoji odgovarajući broj sati koji se može upotrijebiti između ostaloga i za strani jezik pa tu vidimo prostora za izgradnju višejezične kompetencije u strukama za koje je to potrebno i smisleno.

Zahvaljujemo na iznesenoj konstataciji s kojom se slažemo i **ljubazno molimo konkretnu povratnu informaciju kada će ekonomske škole biti obaviještene o tome da u „općeobrazovnom dijelu kurikuluma postoji odgovarajući broj sati koje mogu upotrijebiti za strani jezik“**. **Naputak Ministarstva o toj mogućnosti jest žurno potreban**, jer će u protivnom ekonomske škole postupati prema odluci iz kolovoza 2017. godine (*Odluka o uvođenju strukovnog kurikuluma za stjecanje kvalifikacije ekonomist, u obrazovnom sektoru ekonomija, trgovina i poslovna administracija*) iz koje proizlazi da u kurikulumu nema prostora za drugi strani jezik. Upravo zbog konkretnog problema u ekonomskim školama KDV je uputio podnesak Ministarstvu da razmotri navedenu problematiku.

Pozdravili bismo kad bi se u skladu s HKO-om razmotrili kurikulumi i drugih zanimanja te provjerila zastupljenost dvaju stranih jezika s obzirom na profil zanimanja i tržišnu potrebu ne samo za stručnim već i za stranojezičnim kompetencijama.

5. U pogledu statusa kolegija jezika na sveučilišnoj razini upućujemo na potrebu izravnoga komuniciranja sa sveučilištima i fakultetima pa i Rektorskim zborom ako je potrebno, budući da, sukladno čl. 4 Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju obrazovni programi i međunarodna suradnja ulaze u područje autonomije sveučilišta.

Želimo također istaknuti da je Ministarstvo u proteklom razdoblju, u okviru poziva za internacionalizaciju visokoga obrazovanja, osiguralo financijsku potporu za ona visoka učilišta koja su iskazala potrebu za izvođenje nastave na stranom jeziku (kolegiji, moduli, studijski programi).

Pozdravljamo i zahvaljujemo za osiguranu potporu. No, napominjemo da je ponuda kolegija na stranom jeziku primarno usmjerena ka stranim studentima koji dolaze na hrvatska sveučilišta bilo u vidu razmjena ili dugotrajnijeg boravka (tradicionalno prisutno na studiju medicine), a istodobno bi bilo važno motivirati i potaknuti hrvatske studente da tijekom studija razvijaju svoje kompetencije u stranom jeziku za specifične potrebe svoje struke.

Po dovršetku evaluacije prijavljenih projektnih prijedloga sigurni smo da će učenje stranih jezika na visokim učilištima biti zastupljenije, raznovrsnije i pogodnije za mobilnost te razmjenu stručnjaka u međunarodnom znanstvenom okružju.